

Ο Φιλοκτήτης του έπους

Αναφέρθηκε ήδη ότι ο Φιλοκτήτης βγήκε στο νησί Χρύση μαζί με τους άλλους αρχηγούς των Αχαιών. Εκεί, τον δάγκωσε στο πόδι ένα ιερό φίδι. Όσο να γυρίσουν στα πλοία, η πληγή μολύνθηκε και μύριζε άσχημα, ο Φιλοκτήτης πονούσε κι έσκουζε, ο στρατός το πήρε για κακό σημάδι κι άρχισε την μουρμούρα. Ο Οδυσσέας πρότεινε να τον ξεφορτωθούν. Όταν ο Φιλοκτήτης αποκοιμήθηκε εξαντλημένος, τον πήραν σηκωτό, μαζί με τα όπλα του, τον έβγαλαν στη Λήμνο και τον άφησαν εκεί. Δέκα χρόνια αργότερα, η πληγή του δεν είχε γιατρευτεί κι εξακολουθούσε να τον πονά. Ο Φιλοκτήτης είχε εγκατασταθεί σε μια σπηλιά του νησιού, από την οποία έβγαине μόνο για να βρει την τροφή του. Χρησιμοποιούσε το τόξο με τα βέλη του Ηρακλή για να θηρεύει ζώα και πουλιά. Ήδη, στην Ιλιάδα (Β 724), αναφέρεται ότι «είχε σιμώσει η ώρα που οι Αργείοι θα θυμόντουσαν το βασιλιά Φιλοκτήτη». Τους τον είχε θυμίσει ο Έλενος.

Στους Αχαιούς έπεσε πανικός. Πώς να πείσουν τον παρατημένο στην τύχη του Φιλοκτήτη να πάει στην Τρωάδα και να τους βοηθήσει να πάρουν την πόλη; Κατά τη μια επική εκδοχή, έστειλαν στη Λήμνο τον Διομήδη καθώς καλά γνώριζαν ότι ο Φιλοκτήτης, αν έβλεπε τον Οδυσσέα, αυτό που θα έκανε ήταν να αποπειραθεί να τον σκοτώσει. Κατά την άλλη, στο νησί στάλθηκαν ο Διομήδης και ο Οδυσσέας. Ο τελευταίος ήταν απαραίτητος καθώς καθοριστικό ρόλο θα έπαιζε η πανουργία του. Κι ο Διομήδης ήταν κολλητός του Οδυσσέα.

Στη Λήμνο, ο Οδυσσέας και ο Διομήδης κατάφεραν με μπαμπεσιά να αρπάξουν το τόξο και τη φαρέτρα με τα βέλη του Ηρακλή. Ο Φιλοκτήτης διαμαρτυρόταν αλλά μάταια. Ο Οδυσσέας του ξεκαθάρισε ότι το τόξο και τα βέλη ήταν που χρειαζόνταν κι όχι τον ίδιο. Αν ήθελε, τους ακολουθούσε στην Τρωάδα και εκεί θα τον γιάτρευαν. Αν όχι, δεν είχε παρά να μείνει στη Λήμνο. Χωρίς το τόξο και τα βέλη, ο Φιλοκτήτης καλά γνώριζε πως του ήταν αδύνατο να ζήσει στο νησί. Πώς θα αποκτούσε την τροφή του; Από την άλλη, ήταν και η υπόσχεση ότι θα του γιάτρευαν την καταραμένη πληγή. Πείσθηκε να τους ακολουθήσει.

Την θεραπεία του στο αχαϊκό στρατόπεδο ανέλαβε ο γιος του Ασκληπιού, Μαχάονας, που

τον έκανε καλά. Αλλά, όπως έχει αναφερθεί, ο Μαχάοντας είχε σκοτωθεί καιρό πριν από την Αμαζόνα Πενθεσίλεια. Δεν ήταν ο Μαχάοντας που θεράπευσε τον Φιλοκτήτη αλλά ο άλλος γιος του Ασκληπιού, ο Ποδαλείριος, διορθώνει στην Επιτομή του ο Απολλόδωρος. Όποιος κι αν ήταν, απάλλαξε τον Φιλοκτήτη από την ως τότε αγιάτρευτη πληγή του. Ο ήρωας μπήκε στη μάχη και ανδραγάθησε. Στην Οδύσσεια (θ 218), ο Οδυσσέας παραδέχεται πως «ο Φιλοκτήτης μοναχά με πέρναγε στο δοξάρι». Πολλοί ήταν οι Τρώες που σκοτώθηκαν από τα βέλη του.

Γνωρίζουμε από την Ιλιάδα ότι και ο Πάρης ήταν δεινός χειριστής του τόξου. Ο Φιλοκτήτης τον προκάλεσε να μονομαχήσουν με τα όπλα που και οι δυο χρησιμοποιούσαν. Στην θανάσιμη μονομαχία τους, ο Αχαιός βγήκε νικητής. Ένα βέλος του βρήκε καιρία τον γιο του Πριάμου και πρόξενο όλης αυτής της αναταραχής. Στην αγωνία του, θυμήθηκε την Οινώνη που, πριν από είκοσι χρόνια, τον είχε συμβουλευσει να καταφύγει σ' αυτήν αν ποτέ τραυματιζόταν. Έστειλε να την φωνάξουν. Ειπώθηκε ήδη πώς εκείνη τον αντιμετώπισε.

Κατά τους επικούς, ο Πάρης πέθανε επιτόπου. Ο Μενέλαος ξέσπασε πάνω στο πτώμα. Του το πήραν οι Τρώες, το έφεραν στην Τροία και το κήδεψαν. Μετά, ο Έλενος θέλησε να πάρει γυναίκα του την Ωραία Ελένη αλλά αυτή δόθηκε στον αδελφό του, Δηίφοβο. Αλλά ο Έλενος ήταν αιχμάλωτος των Αχαιών. Πώς μπορούσε να διεκδικήσει την Ελένη για γυναίκα του; Πάλι ο Απολλόδωρος, στην Επιτομή του, ανέλαβε να διορθώσει την κατάσταση: Ο Κάλχας, και όχι ο Έλενος, ήταν αυτός που εξήγησε στον Οδυσσέα τις τρεις προϋποθέσεις για το πάρσιμο της Τροίας. Ο Έλενος, μετά τον θάνατο του Πάρη, θέλησε γυναίκα του την Ελένη αλλά την πήρε ο Δηίφοβος. Ο Έλενος θύμωσε και πήρε τα βουνά. Αποσύρθηκε σε μια ερημική περιοχή της Ίδης. Εκεί τον βρήκε ξεμοναχιασμένο ο Οδυσσέας, τον αιχμαλώτισε και δεμένο τον πήγε στο αχαιικό στρατόπεδο.

Κατά τον Ευριπίδη, ο Έλενος δεν αιχμαλωτίστηκε. Παρουσιάστηκε μόνος του στους Αχαιούς, όταν θύμωσε που δεν του έδωσαν την Ελένη. Τότε τους φανέρωσε τους χρησμούς. Μόνο που η άποψη αυτή είναι χρονικά ανακόλουθη: Όταν ο Έλενος αυτομόλησε, ο Πάρης ήταν ήδη νεκρός από το βέλος του Φιλοκτήτη. Ο οποίος Φιλοκτήτης βρέθηκε στην Τρωάδα, επειδή οι Αχαιοί γνώριζαν ότι τα όπλα του ήταν απαραίτητα για να παρθεί η Τροία. Άρα, ήδη ήξεραν τους χρησμούς. Η εκδοχή του Απολλόδωρου μοιάζει η πιο λογική.

(τελευταία επεξεργασία, 11 Μαρτίου 2022)

